

พระที่นั่งพุทไธสวรรย์

พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ เป็นพระที่นั่งภายในพระราชวังบวรสถานมงคล สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท เดิมมีนามว่า พระที่นั่งสุทธาสวรรย์ เดิมสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงมีพระราชดำริให้สร้างขึ้นเพื่อทำการพระราชพิธีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีตรุษสารท พระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ เป็นต้น หลังจากนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๐ พระองค์เสด็จไปยังเชียงใหม่ และได้อัญเชิญพระพุทธรูปศิหิงค์ลงมา พระองค์จึงทรงพระราชอุทิศพระที่นั่งองค์นี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศิหิงค์ ต่อมาสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาศักติพลเสพ ทรงเปลี่ยนนามพระที่นั่งองค์นี้ว่าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ อาจด้วยเหตุผล ๓ ประการ ได้แก่ ประการแรก เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ ขึ้นภายในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งมีชื่อที่ใกล้เคียงกับพระที่นั่งสุทธาสวรรย์ ดังนั้น สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาศักติพลเสพ จึงเปลี่ยนนามพระที่นั่งองค์นี้เพื่อให้แตกต่างไป ประการที่ ๒ สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาศักติพลเสพโปรดให้สร้างพระที่นั่งอิศราวินิจฉัยขึ้นใหม่ ดังนั้นจึงได้เปลี่ยนชื่อให้คล้องจองกัน ประการสุดท้าย หลังจากการสร้างพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พระองค์ทรงย้ายพระแท่นเศวตฉัตร ซึ่งเดิมอยู่ที่พระที่นั่งสุทธาสวรรย์ ไปไว้ที่พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พระองค์จึงมีพระราชดำริให้พระที่นั่งสุทธาสวรรย์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปดังที่เคยเป็น จึงเปลี่ยนนามพระที่นั่งใหม่เป็น “พระที่นั่งพุทไธสวรรย์”

พระพุทธสิหิงค์

พระพุทธสิหิงค์เป็นพระพุทธรูปโบราณหล่อด้วยสำริดหุ้มทองปางสมาธิ สูง ๗๙ เซนติเมตร หน้าตักกว้าง ๖๓ เซนติเมตร เป็นศิลปะแบบลังกา ตามประวัติกล่าวว่า พระเจ้าสีหะ พระมหากษัตริย์แห่งลังกาทวิปทรวงสร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ. ๗๐๐ ต่อมาเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ได้ไปขอมาถวายพระร่วงแห่งกรุงสุโขทัย เมื่อสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่๑ แห่งกรุงศรีอยุธยาได้กรุงสุโขทัยเป็นเมืองขึ้น จึงได้อัญเชิญพระพุทธสิหิงค์มาประดิษฐานที่กรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้มีผู้นำไปไว้ที่เมืองกำแพงเพชรและเชียงรายตามลำดับ เมื่อพระเจ้าแสนเมืองมา เจ้านครเชียงใหม่ยกทัพไปตีเมืองเชียงราย จึงได้อัญเชิญมาประดิษฐานที่เมืองเชียงใหม่พร้อมกับพระแก้วมรกต ต่อมาเมื่อสมเด็จพระนารายณ์มหาราชตีเมืองเชียงใหม่ได้เมื่อ พ.ศ.๒๒๐๕ จึงได้อัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ไปไว้ที่วัดพระศรีสรรเพชญ์ กรุงศรีอยุธยาเป็นเวลานานถึง ๑๐๕ ปี

เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่๒ แก่พม่าใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ชาวเชียงใหม่ได้อัญเชิญพระพุทธสิหิงค์กลับไปยังเชียงใหม่อีกครั้ง ต่อมาเมื่อมณฑลพายัพได้กลับมารวมเป็นส่วนหนึ่งของสยามในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทได้เสด็จไปราชการทัพยังเชียงใหม่ จึงได้อัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ลงมายังกรุงเทพมหานครฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๘ และขอพระราชทานประดิษฐานพระพุทธสิหิงค์อยู่ ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พระราชวังบวรสถานมงคลตั้งแต่นั้นมา

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ โดยเฉพาะผนังที่เขียนเรื่องพุทธประวัติ ซึ่งมีทั้งหมด ๓๒ ผนัง จะเห็นได้ว่ามีเรื่องราวที่น่าศึกษาค้นคว้า และต้องหาคำตอบอีกมากมาย อาทิเช่น ผนังดั้งเดิมที่เขียนในสมัยรัชกาลที่ ๑ เหลือมากน้อยแค่ไหน มีการเขียนซ่อมในยุคสมัยไหนบ้าง ฯลฯ การกำหนดแนวทางในการศึกษาชั้นแรกต้องมองถึงคตินิยมในการเขียนภาพจิตรกรรมฯ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ซึ่งสืบต่อรากฐานจากจิตรกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย แต่ช่วงยุคนี้ได้สร้างกฎเกณฑ์ และพัฒนาทางรูปแบบให้สมบูรณ์กว่าสมัยอยุธยาตอนปลาย เช่น การใช้สีที่มากขึ้น รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ ที่ทำให้ภาพจิตรกรรมยุคนี้มีการพัฒนาตนเองจนมีลักษณะแห่งตน จะเห็นได้จากผนังที่ ๒๕ ตอนพระนางยโสธราณีพพานฯ ผนังที่ ๒๗ ตอนพระยามารทูลเตือนให้เสด็จสู่ปรินิพพาน ผนังที่ ๒๘ ตอนพระราหูลนิพพาน ภาพทั้ง ๓ ผนังที่ยกมา เป็นภาพที่มีวิธีการเขียนตามแบบคตินิยมสมัยอยุธยาตอนปลาย จะเห็นการวางองค์ประกอบของภาพโดยใช้เส้นสีเทาแบบพื้นปลาเป็นตัวแบ่งภาพ การใช้สีในการเขียนเป็นลักษณะการไล่สีน้ำหนาสีเข้มไปหาสีอ่อน การเขียนภาพต้นไม้และโขดหินมีลักษณะแบบประดิษฐ์ และมีการใช้ลายดอกไม้ร่วงประดับพื้นที่ว่าง รวมถึงการพิจารณาลวดลายต่างๆ ที่มีลักษณะแบบสมัยอยุธยาตอนปลาย เพราะฉะนั้นเมื่อพิจารณาภาพทั้งหมด ๓๒ ผนังแล้ว ภาพทั้ง ๓ ผนัง ที่กล่าวมาจึงเข้าหลักเกณฑ์ เพื่อจะได้นำไปศึกษาเปรียบเทียบกับภาพกลุ่มอื่นๆต่อไป

การวางภาพภายใน

เทคนิคการวางภาพประกอบด้วยส่วนของผนังด้านบนเหนือกรอบประตูหน้าต่างทั้ง ๔ ด้านเขียนเป็นภาพเทพชุมนุมด้านละ ๔ ชั้น มีการเขียนเทพทั้งหมด ๔๐๐ องค์ ส่วนเหนือเส้นสีเทาเขียนเป็นภาพนักสิทธิ์วิทยากร ส่วนผนังตอนล่างระหว่างช่องหน้าต่าง เขียนเรื่องพุทธประวัติ รวม ๓๒ ภาพ โดยเริ่มต้นจากผนังที่ ๑ ตอนพระราชพิธีอภิเษกสมรส เวียนขวามาจบที่ผนังที่ ๓๒ ตอนถวายพระเพลิง

ประตู

ประตูมีทั้งหมด ๖ ช่อง มีประตูใหญ่ ๒ ช่อง เขียนภาพทวารบาลถือคันศร ยืนบนฐานมียักษ์แบก พื้นหลังเป็นสีแดงประดับด้วยลายกระหนกเปลว ส่วนประตูเล็กรวมด้านหน้าและด้านหลังมีทั้งหมดจำนวน ๔ ช่อง เขียนภาพทวารบาลถือคันศร ยืนบนฐานพื้นหลังเป็นสีแดงประดับด้วยลายกระหนกเปลว

หน้าต่าง

หน้าต่างมีทั้งหมด ๒๒ ช่อง เขียนภาพทวารบาลประนมมือถือดอกบัวยืนบนฐานพื้นหลังสีแดงเขียนประดับด้วยลายดอกไม้ร่วง

เทคนิคการเขียน

สมัยรัชกาลที่ ๑

เขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว (Tempera) ลักษณะการเขียนเป็นแบบ ๒ มิติ การวางโครงสร้างของภาพใช้เทคนิคแบบโบราณ คือ การวางองค์ประกอบโดยใช้เส้นสีเทาเป็นตัวแบ่งตอนภาพ การเขียนภาพต้นไม้โขดหิน เขียนแบบประดิษฐ์ขึ้นรูปตัดเส้น โทนสีโดยรวมเป็นสีอ่อน

เขียนซ่อมสมัยรัชกาลที่ ๔

เขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว (Tempera) ลักษณะการเขียนเป็นแบบ ๓ มิติ มีระยะน้ำหนักร่อนแก่ การวางองค์ประกอบของภาพมีการแบ่งพื้นที่โดยใช้ ภาพธรรมชาติ ตัวอาคารต่างๆ เป็นตัวแบ่งตอนภาพ การเขียนภาพต้นไม้ใช้วิธีการกะทู่ให้เกิดน้ำหนัก โทนสีโดยรวมเป็นสีเข้ม

การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง เป็นการยับยั้งความชำรุดให้หยุดไว้ก่อน การปฏิบัติการมีเป้าหมายเพื่อรักษาจิตรกรรมฯของเดิมทั้งหมดให้คงสภาพอยู่ในลักษณะที่แข็งแรง ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้เคมีภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ต้องใช้ความชำนาญ และความประณีตอย่างสูงในการอนุรักษ์จิตรกรรมฯที่บอบบาง และชำรุดอย่างหนักจนถึงขั้นที่คนทั่วไปเห็นว่าไม่สามารถรักษาไว้ได้แล้ว เช่น จิตรกรรมที่โป่งพอง หรือ อ่อนยุ่ยเป็นผงนั้นให้กลับคงอยู่ดั้งเดิมได้อย่างมั่นคงและสวยงาม